

УДК 657

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-300-6/2-45

МИКИТЮК Н. О.

ORCID ID: 0000-0001-6032-7337

e-mail: nataliya.o.mykytyuk@lpnu.ua

ДУНАЄВСЬКА А. В.

e-mail: anastasiia.dunaievska.op.2019@lpnu.ua

Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ ТАКСОНОМІЇ ЗА МСФЗ

У статті окреслено інституційні умови необхідності запровадження системи звітування на основі таксономії за міжнародними стандартами. Окреслено переваги такого процесу, як для тих, хто відповідальний за складання такої звітності, так і для різного типу її користувачів. Розкрито технічні особливості формування фінансової звітності в форматі iXBRL, зокрема що стосується використання програмного забезпечення та валідації введеної інформації. Охарактеризовано окремі проблемні питання, що зумовлені неузгодженістю перекладів деяких МСФЗ з потребами відображення суттєвості інформації в фінансовій звітності.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ); система фінансової звітності; таксономія; формат iXBRL

NATALIYA MYKYTYUK, ANASTASIIA DUNAIEVSKA

Lviv Polytechnic National University

PROBLEMATIC ISSUES OF INFORMATION DISCLOSURE IN THE PROCESS OF FORMING THE FINANCIAL REPORTING SYSTEM, ESTABLISHED ON THE BASIS OF IFRS TAXONOMY

For consolidation with the global business space, Ukraine encourages both businesses and government institutions to introduce innovative changes in the practice of accounting and in the formation and presentation results of activities in the form of financial statements. The information provided in the reporting should be reliable, transparent, timely and useful for financial market participants, including in terms of financial statements analysis, risk assessment and business attractiveness. Qualitative disclosure of information, according to international standards, contributes to the integration of the domestic economy into the international economic community, improving the efficiency of the investment climate. In order to quickly exchange information data and access to business information of stakeholders, Ukraine should contribute the process of implementing a single Financial Reporting System, based on Taxonomy, according to international standards (IFRS) in a single electronic format based on the iXBRL standard. Due to the fact that the number of companies reporting under IFRS is increasing every year, the issue of information disclosure is relevant, taking into account the peculiarities of financial reporting in Ukraine.

The article outlines the institutional conditions for the need to introduce a reporting system on the bases Taxonomy according to international standards. The advantages of such a process are outlined for both of those reliable for compiling such reports and for different types of its users. . The technical features of the financial statements formation in iXBRL format are considered, in particular regarding the use of software and validation of information entered. Some problematic issues are described, which are due to the inconsistency of the some IFRS translations with the need to reflect the materiality of information in the financial statements.

Key words: International Financial Reporting Standards (IFRS); financial reporting system; taxonomy; iBRL format

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Сучасний рівень інформатизації та цифровізації суспільства прогресує в різних аспектах функціонування соціуму. Це стосується, зокрема, і бізнес-середовища. Україна в своєму прагненні до консолідації зі світовим бізнес-простором стимулює як суб'єктів господарювання, так і державні інституції запроваджувати інноваційні зміни як в практиці ведення обліку, так і при формуванні та поданні результатів діяльності у формі фінансової звітності. Інформація, наведена в звітності повинна бути достовірною, прозорою, вчасною, корисною, для суб'єктів фінансового ринку, в т.ч. з точки зору аналізу фінансової звітності, оцінки ризиків та привабливості бізнесу. Якісне розкриття інформації за міжнародними стандартами сприяє інтеграції вітчизняної економіки в міжнародну економічну спільноту, підвищенню ефективності інвестиційного клімату. З метою швидкого обміну інформаційними даними, доступу до ділової інформації зацікавлених осіб, в Україні триває процес впровадження єдиної Системи фінансової звітності на основі таксономії за міжнародними стандартами (МСФЗ) в єдиному електронному форматі на основі стандарту XBRL. Порядком подання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419 (зі змінами, у т.ч. відповідно до постанови КМУ від 22.09.2021 р. № 998), така звітність за 2020 р. повинна податись суб'єктами, що становлять суспільний інтерес до 31 грудня 2021 року. Зважаючи на те, що з кожним роком збільшується кількість компаній, які звітують за МСФЗ, актуальним є питання розкриття інформації з врахуванням особливостей подання фінансової звітності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанню впровадження таксономії МСФЗ і подання системи фінансової звітності в єдиному електронному форматі присвячено багато публікацій. Зокрема, К. Биковська, І. Юзефальчик, А. Мелашенко, А. Сердюк, О. Вакун, А. Парокінна, І. Таран, та інші в своїх працях зосереджують увагу на теоретичних та практичних підгрунтях створення звітності у форматі XBRL. Такі фахівці, як Р. Бойко, С. Шишков, Р. Воронко, Т. Плахтій, Г. Уманців та ін. досліджували міжнародний досвід формування фінансової звітності за міжнародними стандартами та його адаптації в Україні.

Водночас як в українських науковців, так і практиків виникає низка невирішених проблем, що стосуються не тільки технічного характеру, але й сутнісного відображення інформації відповідно до таксономії, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження проблем, що виникають в процесі розкриття інформації в системі фінансової звітності на основі української таксономії МСФЗ.

Виклад основного матеріалу.

Як відомо, відповідно до п. 6. статті 11 Закону України від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами підприємства повинні складати на підставі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами. У ч. 1, ст. 12 цього ж закону визначено, що фінансову звітність за МСФЗ повинні складати такі суб'єкти господарювання як: публічні акціонерні товариства; підприємства, які становлять суспільний інтерес (банки, емітенти цінних паперів страхові компанії, великі підприємства та ін.); суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, які визначені переліком Кабінету Міністрів України [1].

У НП(С)БО та МСФЗ мають місце певні істотні відмінності. Відповідно до МСФЗ розділи балансу розташовані у такому порядку: Активи – Зобов'язання – Власний капітал, а у НП(С)БО – Активи – Власний капітал – Зобов'язання. У міжнародних стандартах розрахунок сукупного доходу починається з чистого прибутку (або збитку), натомість у Національних положеннях із дооцінки (чи уцінки) необоротних активів. Малі підприємства застосовуючи МСФЗ повинні заповнювати усі чотири стандартні форми звітності та примітки до неї, у той час згідно із НП(С)БО суб'єкти малого підприємництва складають лише баланс та звіт про фінансові результати. Таких відмінностей насправді існує значно більше.

В Україні методику складання форми фінансової звітності № 2 «Звіт про фінансові результати» визначає НП(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», однак у міжнародних стандартах немає окремого, який би регламентував процес складання цього звіту. Відповідно до МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності» він має назву «Звіт про прибутки і збитки». Закордоном у цього звіту існують різні форми складання (горизонтальний, коли всі доходи і витрати групуються окремо, чи вертикальний, коли відповідні доходи і витрати зіставляються). Структура звіту може бути паралельною (зліва витрати, а справа – доходи, а фінансовий результати записується на ту сторону, яка переважає); послідовною (спочатку відображені доходи, потім витрати, і в кінці фінансовий результат, як різниця між доходами і витратами); та шаховою (за якою витрати – це рядки, а доходи – це стовпчики) [5]. Остання форма є найскладнішою, тому що кожен вид витрат повинен відповідати певному доходу. Підприємства, які звітуються за МСФЗ повинні застосовувати принцип суттєвості інформації, тобто у звіті про прибутки і збитки повинна відобразитись лише та інформація, яка безпосередньо впливає на фінансовий результат того періоду, за який складається звіт.

У 2017 році Міністерством Фінансів України, НБУ, НКЦПФР та Нацкомфінпослуг, було підписано меморандум №102/15 «Про взаємодію щодо розробки і запровадження системи фінансової звітності». У положеннях цього меморандуму регулятори встановили, що запровадження такої системи відкриє можливість здійснювати прийом, обробку, перевірку та розкриття фінансової звітності підприємств, які звітуються за МСФЗ, у єдиному електронному форматі, тобто вона має бути підготована згідно з таксономією UA XBRL МСФЗ. Державна статистика, ДПС та Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю приєднались до зазначених регуляторів у 2019 році. У другому пункті даного меморандуму було зазначено, що фінансова звітність підприємства буде подаватись виключно тому регулятору (із перелічених вище), який за видом діяльності пов'язаний із цим суб'єктом господарювання. Отже, кожному із регуляторів необхідно мати доступ до всієї потрібної йому інформації, яка відповідає сфері його регулювання [4].

Таким чином, від запровадження єдиної системи фінансової звітності мають отримати переваги всі учасник цього процесу: як суб'єкти подання (оскільки якісно відображена інформація дасть змогу залучити інвесторів), так і користувачі. Зокрема, для державних регуляторів це сприятиме більш швидкому обробленню та аналізуванню представленої звітності, оперативно реагувати на своєчасно виявлені ризики, а для потенційних інвесторів краще оцінювати перспективність бізнесу завдяки своєчасній і якісній діловій інформації.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» із змінами внесеними відповідно до Закону України № 465-IX від 16.01.2020 деякі підприємства, які були

перелічені вище зобов'язані сформувати та подати фінансову звітність за 2020 рік згідно з таксономією фінансової звітності за МСФЗ до 31 грудня 2021 року [1]. Власне, Міністерство фінансів України новим Наказом від 12.11.2021 № 595 затвердило оновлений переклад таксономії фінансової звітності за МСФЗ [6], проте, на нашу думку у ньому існують певні відмінності від оригіналу.

До елементів фінансової звітності, відповідно до МСФЗ, належать: актив, відповідальність, власний капітал, дохід, витрати та інші зміни в економічних ресурсах та вимогах [7]. Актив – це поточний економічний ресурс, який контролюється суб'єктом господарювання в результаті минулих подій, які, як очікується, принесуть майбутні економічні вигоди. Відповідальність – являє собою нинішнє зобов'язання суб'єкта господарювання передати економічний ресурс у результаті минулих подій. Власний капітал – це залишковий відсоток в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань. Доходом вважається збільшення економічної вигоди протягом звітного періоду у вигляді надходжень або збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу. Однак він не включає внески учасників капіталу (наприклад, власників, партнерів або акціонерів). Витрати являють собою зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу.

Таксономія фінансової звітності являє собою склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які повинні розкриватись у ній. Вона визначає певні коди, якими можуть користуватись усі користувачі звітності та за допомогою них ідентифікувати ту інформацію, яка розкрита у фінансовій звітності підприємства. Усі дані в таксономії групуються таким чином, щоб суб'єкти господарювання могли із легкістю скласти фінансову звітність.

Однією із переваг таксономії МСФЗ є те, що у ній наявний зміст, у якому описується значення елементів бухгалтерського обліку. Окрім цього він допомагає користувачам знайти той елемент, який їм потрібен. Підприємства, які звітуються на підставі таксономії, повинні складати звітність виключно в електронному форматі, який називається XBRL та являє собою відкритий стандарт для обміну бізнес-інформацією. Іншою вимогою до фінансової звітності є те, що вона повинна бути підготована відповідно до Таксономії UA XBRL МСФЗ, яка є законодавчо затверджена Міністерством фінансів України Також вона містить звіт аудитора та звіт про управління і є адаптованою під діючі вимоги складання звітності нашої країни.

У таксономії наявні два напрями розширення, а саме загальна Таксономія UA XBRL МСФЗ, яка підходить для звичайних підприємств та Таксономія для банківського та страхового секторів. Однак усі суб'єкти господарювання можуть також самостійно обрати один із двох варіантів складання фінансової звітності за МСФЗ, який їм буде легше застосовувати. За першим варіантом підприємства складають фінансову звітність, яка включає в себе Звіт про фінансовий стан, який складається відповідно до розподілу активів та зобов'язань на поточні чи непоточні разом з іншими звітами та примітками (він має назву General Taxonomy – 210-310). Обираючи другий варіант, підприємства повинні складати фінансову звітність, в якій наявний Звіт про фінансовий стан, складений у порядку ліквідності разом з іншими звітами та примітками (цей варіант називається General Taxonomy – 220-320 і він підходить для банківських установ).

Власне самі МСФЗ не містять чітко визначених регламентованих форм звітності, оскільки за своїм змістом – це набір стандартів, принципів та трактувань щодо формування фінансової звітності. Їх перелік з'явився тільки в затвердженому варіанті Таксономії UA XBRL МСФЗ [3].

1. Звіт про управління (звіт керівництва);
2. Загальна інформація про фінансову звітність;
3. Звіт про фінансовий стан, поточні/непоточні;
4. Звіт про сукупний дохід, прибуток або збиток, за функцією витрат;
5. Звіт про сукупний дохід, компоненти іншого сукупного доходу, відображені після оподаткування;
6. Звіт про сукупний дохід, компоненти іншого сукупного доходу, відображені до оподаткування;
7. Звіт про рух грошових коштів, прямий метод;
8. Звіт про рух грошових коштів, непрямий метод;
9. Звіт про зміни у власному капіталі;
10. Звіт про зміни у чистих активах, наявних для виплат;
11. Примітки.

Таким чином, в звіті про фінансовий стан міститься інформація про поточні активи, зобов'язання та капітал компанії; в звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід наведені дані про доходи компанії від усіх її видів діяльності, загальні витрати за звітний період та інший сукупний дохід, який не може розподілитись на дивіденди поточного року; звіт про зміни у власному капіталі за своїм змістом практично не відрізняється від його формату за Н(П)СБО; звіт про рух грошових коштів (аналогічно із звітом за П(С)БО містить інформацію про грошові потоки операційної, інвестиційної та фінансової діяльності); в примітках до фінансової звітності наводиться деталізована інформація, розкрита у статтях фінансової звітності, та висвітлити додаткову корисну інформацію для кращого розуміння звітності); порівняльна інформація (тобто, інформація за попередні звітні періоди, яка дає змогу відстежувати тенденцію розвитку підприємства та результатів його діяльності) міститься у самих звітах [5].

Як вже було сказано, найбільшою перевагою складання фінансової звітності на підставі таксономії за МСФЗ є можливість іноземного інвестування підприємства. Адже така фінансова звітність є прозорою,

достовірною та зрозумілою для інвесторів із усього світу. Керуючись нею, вони приймають серйозні управлінські рішення з приводу купівлі компанії чи про інвестування своїх фінансових ресурсів у неї. За кордоном, зокрема у європейських країнах, ставки за надані кредити є значно меншими, ніж в українських банках. Проте жоден банк не видасть підприємству кредит без перевірки його фінансової чи консолідованої фінансової звітності. Фінансова звітність складена за МСФЗ є зрозумілою для банкірів, а отже, шанси організацій отримати бажаний кредит зростають [5]. До речі, однією із вимог інтеграції України в Європейський Союз є перехід українських підприємств на МСФЗ [16].

Таксономія МСФЗ щороку змінюється. Дані зміни пов'язані із її вдосконаленням та опублікуванням нових або змінених МСФЗ та МСБО. Кабінет Міністрів України у своїй постанові від 28.02.2000 р. №419 затвердив, що фінансова звітність та консолідована фінансова звітність, складена на основі таксономії фінансової звітності за МСФЗ в єдиному електронному форматі повинна подаватися в центр збору фінансової звітності, операційне управління яким здійснюється Національною Комісією з Цінних Паперів та Фондового Ринку. Власне така система забезпечить доступ органів державної влади, інших органів та зовнішніх користувачів до фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання [2].

Міністерство Фінансів України розпочало переклад МСФЗ ще у 2012 році і вже у 2017 році він був повністю оприлюднений. Усі не актуалізовані дані поступово оновлювались Міністерством Фінансів України. У червні 2019 року Мінфін видав нову редакцію МСФЗ, у якій відбулась публікація таких стандартів, як: МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності»; МСБО 1 «Подання фінансової звітності»; МСБО 12 «Податки на прибуток». Також був вперше оприлюднений текст стандарту КТМФЗ 23 «Невизначеність щодо підходів до податку на прибуток» [8]. А вже через рік було оновлено 4 переклади, у яких виявили помилки: МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», МСБО 23 «Витрати на позики», МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість» та КТМФЗ 16 «Хеджування чистих інвестицій в закордонну господарську одиницю». У МСБО 19, який має назву «Виплати працівникам», такі провідні спеціалісти, як Олена Харламова, помітили також деякі неточності [9].

У червні 2021 року було розглянуто Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який після обговорень з громадськістю та розгляду на засіданні Комітету з питань бюджету переданий на розгляд ВР України в листопаді 2021 [14]. Серед інших були також запропоновані зміни до ст. 12¹ «Застосування міжнародних стандартів», а саме до пунктів 1,2 та 5. До тих підприємств, які повинні складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами долучились: материнські підприємства груп, у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес, материнські підприємства великої групи, які не належать до категорії великих підприємств. Також тепер для складання фінансової звітності пропонується застосовувати міжнародні стандарти (крім Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств), які офіційно оприлюднені державною мовою на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту (раніше формування та реалізація державної політики у сфері аудиту не була зазначена).

До внесення змін, у п. 5 ст. 12¹ були зазначені лише підприємства, визначені п. 2 цієї ж статті, перелік яких був поданий вище. Проте тепер у п.5. зазначені усі підприємства, які для складання фінансової звітності застосовують міжнародні стандарти. Такі суб'єкти господарювання зобов'язані складати і подавати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність органам державної влади та іншим користувачам на їх вимогу у визначеному порядку відповідно до таксономії фінансової звітності за МСФЗ в єдиному електронному форматі, який визначається центральним органом виконавчої влади. Такий алгоритм дій забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері бухгалтерського обліку та аудиту.

Також варто зазначити, що на даний момент малим суб'єктам підприємництва заборонено складати фінансову звітність за МСФЗ відповідно до наказу Міністерства Фінансів України від 09 липня 2021 року № 385 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» [17]. У даному законі зазначено, що другий абзац першого пункту розділу №4 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» буде вилучено. Власне у цьому пункті було вказано, що підприємства, які для складання фінансової звітності застосовували міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств, можуть використовувати форми звітів, які затверджені цим Національним положенням. Проте тепер малі підприємства не зможуть працювати за міжнародними стандартами навіть за власним бажанням. Крім цього у світовій практиці не можна знайти схожих випадків, коли влада не забезпечувала можливості для суб'єктів малого підприємництва звітуватись за МСФЗ [18].

Окремою проблемою, із якою стикаються підприємства, які складають звітність за МСФЗ є дисконтування. Однак підходи до дисконтування за міжнародними стандартами є дуже регламентованими та під дисконтування підлягає переважна більшість активів та зобов'язань підприємства, тож такі компанії є більш дисципліновані стосовно цього процесу. Труднощі виникають під час доведення і підтвердження підприємствами вибору ефективної ставки дисконтування та в деяких інших випадках (наприклад, під час модифікації фінансових інструментів).

Перевагою для підприємств, які у 2020 році тільки почали звітуватись за МСФЗ є те, що внаслідок пандемії COVID-19 були заборонені комплексні податкові перевірки. Проте, контролюючі органи все ж

звертають значну увагу на збільшення у статтях власного капіталу та інших активів, на зменшення зобов'язань та навіть деяких статей активів у разі переходу на МСФЗ. Також важливу роль відіграють порівняльні звіти за 2019 рік за МСФЗ та МСБО, тому що, якщо існує відмінність у фінансовому результаті до оподаткування, податкові органи вважають, що мало місце його заниження.

Один із провідних експертів KPMG в Україні Віктор Шекер зазначив, що у МСБО 12 «Податки на прибуток» зазначені приклади та методологія розрахунку відстрочених податкових активів та відстрочених податкових зобов'язань у різних конкретних випадках [19]. Однак у відповіднику цього МСБО – НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» – не має жодного детального пояснення та прикладів розрахунку відстрочених податкових активів та зобов'язань. Тож підприємствам, які звітуються за Національними положеннями необхідно також ознайомлюватись із МСБО 12 та прикладами, які у ньому наведені, для того щоб коректно відображати відстрочені податки у своїй фінансовій звітності.

Аудитор Раїса Колесникова у своєму інтерв'ю розповіла про вагому проблему, яка виникає у підприємств під час оренди єдиного майнового комплексу [20]. Власне вимоги МСФЗ 16 «Оренда» суперечать українському законодавству, зокрема Закону України «Про оренду державного та комунального майна» від 10.04.1992 р. № 2269-ХІІ, у якому наведені спеціальні вимоги стосовно обліку операцій ЄМК. У МСФЗ 16 не передбачена оренда такого активу як ЄМК, однак в Україні він існує. Тому бухгалтер повинен вирішити, що саме йому слід використовувати стосовно оренди ЄМК. Внаслідок застосування українського законодавства бухгалтер дотримає договірні відносини із державою, а використавши МСФЗ 16 йому доведеться без дозволу власника даного майна зняти його із свого балансу та замінити на інший актив, наприклад на право оренди, який не ототожнюється вартісно із цим майном.

Проте тоді постає незабезпечена потреба фінансової безпеки і орендодавця і орендаря, адже мають місце не вирішені питання щодо збалансованості інтересів обох сторін оренди. Також багато інших питань, таких як списання майна у зв'язку з ліквідацією об'єктів, які входять до складу ЄМК, так і залишаються не врегульованими та не контролюються з боку держави. Окрім цього, ведення бухгалтерського обліку за українськими законами, а складання фінансової звітності з урахуванням положень МСФЗ 16, негативно позначиться на діяльності підприємства, збільшить його ризики стосовно податкового контролю. Тому суб'єкти господарювання, які звітуються за МСФЗ повинні складати звітність відповідно до цих стандартів. Проте через те, що МСФЗ ухвалює Рада з МСФЗ, Міністерство фінансів України не здійснює їхнє роз'яснення. Власне дана проблема досі потребує чіткого вирішення [20].

На нашу думку, у перекладі методів складання Звіту про рух грошових коштів, а саме у непрямому методі теж існують певні неточності. В оригіналі МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» вказане наступне визначення: «непрямий метод, згідно з яким прибуток або збиток коригується з урахуванням наслідків операцій безготівкового характеру, будь-яких відстрочок або нарахувань минулих або майбутніх операційних надходжень чи платежів готівки, а також статей доходу чи витрат, пов'язаних із інвестуванням чи фінансуванням грошових потоків» [10]. Проте, у перекладі Міністерства Фінансів України вказано не «операції безготівкового характеру», а «операції негрошового характеру» [11], хоча за своїм змістом це не тотожні поняття. Адже негрошові операції – це операції, які не потребують використання грошей та їх еквівалентів [12]; а безготівкові операції – це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів (тобто операції в яких беруть участь грошові кошти та їх еквіваленти) [13]. Таким чином, на нашу думку, це може викликати незручності для підприємств під час складання Звіту про рух грошових коштів за МСФЗ.

Складати фінансову звітність у форматі XBRL можна лише за допомогою спеціального програмного забезпечення. Законами України дозволено користуватись будь-яким ПЗ для того, щоб складати фінансову звітність у електронному форматі. Проте, на даний момент існує лише одне безкоштовне ПЗ (а саме Система створення IXBRL звітності, яка створена компанією «Джевера») та декілька платних ПЗ (наприклад, M.E.Doc). Організації, які використовують M.E.Doc для подання звітності контролюючим органам, мають доступ і до XBRL, але інші ПЗ надзвичайно дорогі. Це є значним недоліком, який потребує вирішення з боку органів державної влади. Адже для залучення підприємств до складання фінансової звітності на підставі таксономії за МСФЗ, державі необхідно створити відповідні для цього умови.

Безкоштовне ПЗ являє собою веб-платформу, до якої мають доступ будь-які користувачі. Вона не потребує встановлення на комп'ютер, базується на шаблонах, які закладені в таксономії, тобто відображає останню у вигляді, який можна прочитати. Дані обробляються у локальних сховищах браузерів користувачів. Окрім цього, дані є конфіденційними і треті особи не мають до них доступу. До основних вимог цього ПЗ належать: доступ до Інтернету, встановлений браузер на девайсі та доступ користувача до локального сховища браузера. За допомогою цієї платформи компанія може створювати, редагувати та видаляти звіти; налаштовувати зміст форми звітності; вносити та видаляти дані звітності; генерувати звіти у форматі XBRL та імпортувати їх на свої пристрої. Для того, щоб створити звіт на цьому безкоштовному ПЗ потрібно ввести первинні дані про підприємство (тобто назву, ЄДРПОУ і т.д.), вибрати тип та період звітності. Наступним кроком є формування звіту. Основними помилками під час складання звітності за МСФЗ у XBRL є: неправильний формат введення даних, помилково вказані звітні періоди; введення хибного знаку біля значень певних статей та ін.

Також, окрім складання звітності підприємствам необхідно провести її валідацію. Це процес перевірки, який показує правильність складеної звітності та її відповідність до вимог Таксономії UA XBRL. Для того, щоб перевірити звітність у XBRL форматі, необхідне ще одне програмне забезпечення (є і платні, і безкоштовні ПЗ). Валідація може виявити відмінності одних і тих самих показників у різних звітах, різницю у значеннях показників на кінець попереднього і на початок поточного періодів та інші помилки. Національний Банк України рекомендує компаніям заповнювати звіти по одному, одразу ж валідувати їх і тоді вносити перевірені звіти до основного, який у кінці теж потрібно провалідувати [15].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі

Отже, процес впровадження єдиної Системи фінансової звітності з використанням уніфікованих форм на основі таксономії за міжнародними стандартами в електронному форматі XBRL в Україні триває. Це сприятиме ще більшому залученню інвестицій, прозорості та доступності інформації про ту чи іншу компанію. Проте узгодження елементів таксономії за МСФЗ потребує значного подальшого уточнення та вдосконалення наявного перекладу таким чином, щоб у підприємств не виникало ніяких труднощів зі змістовим наповненням відповідних статей фінансової звітності під час складання фінансової звітності за МСФЗ. Це, в свою чергу, можливо зrealізувати при залученні широкого кола зацікавлених осіб: представників держрегуляторів, аудиторів, науковців, практиків, відповідальних за формування такої звітності.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету Міністрів України №419 від 28.02.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>]
3. Таксономія XBRL [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nssmc.gov.ua/taksonomiia-xbrl/>
4. Про взаєморозуміння щодо розробки і запровадження системи фінансової звітності : Меморандум № 102/15 від 18.12.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102201-17#Text>
5. МСФЗ: розширення можливостей для залучення фінансування та інвестицій у бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://business.dia.gov.ua/cases/finansii/miznarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti-rozsirennia-mozlivostej-dla-zalucenna-finansuvanna-ta-investicij-u-biznes>
6. Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності 2021 : Наказ Міністерства фінансів України від 12.11.2021 № 595 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20595.pdf>
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://en.wikipedia.org/wiki/International_Financial_Reporting_Standards
8. Перелік МСФЗ знову оновлено [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.dtki.ua/accounting/international-standards/55965>]
9. Практика МСФЗ № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ibuhgalter.net/material/1003/20042>
10. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-7-statement-of-cash-flows.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2021/issued/ias7/>
11. Переклад Міністерства Фінансів України МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-07_ukr_2018.pdf
12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" : Наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13>
13. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 21.01.2004 № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>
14. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : Проект ЗУ від 15.06.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mof.gov.ua/uk/legal_acts_drafts_2021-485
15. Складання фінансової звітності страхових компаній у форматі iXBRL [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/XBRL_training_insurance_pr_2020-10-08.pdf
16. Богуцька Л. Т. Актуальні питання підготовки фінансової звітності за МСФЗ: завдання та виклики сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/217.pdf
17. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства Фінансів України від 09 липня 2021 року № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0984-21#Text>

18. МСФЗ для малих і середніх підприємств під заборону: Мінфін вніс зміни до НПБО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100026179-msfz-dlya-malikh-i-serednikh-pidpriyemstv-pid-zaboronoyu-minfin-vnis-zmini-do-npbo>
19. <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2021/09/hostri-msfz-problemy-na-ukrayinskykh-terenakh.html>
20. <https://ibuhgalter.net/material/988/19706>

References

1. Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. № 996-KhIV [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Pro zatverdzhennia Poriadku podannia finansovoi zvitnosti : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №419 vid 28.02.2000 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>]
3. Taksonomiia XBRL [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.nssmc.gov.ua/taksonomiia-xbrl/>
4. Pro vzaiemorozuminnia shchodo rozrobky i zaprovadzhennia systemy finansovoi zvitnosti : Memorandum № 102/15 vid 18.12.2017 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102201-17#Text>
5. MSFZ: rozshyrennia mozhyvosti dlia zaluchennia finansuvannia ta investytsii u biznes [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://business.diia.gov.ua/cases/finansi/miznarodni-standarti-finance-zvitnosti-rozsirenna-mozlivostej-dla-zalucenna-finance-uvanna-ta-investicij-u-biznes>
6. Pro zatverdzhennia perekladu Taksonomii finansovoi zvitnosti za miznarodnymy standartamy finansovoi zvitnosti 2021 : Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 12.11.2021 № 595 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20595.pdf>
7. Miznarodni standarty finansovoi zvitnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://en.wikipedia.org/wiki/International_Financial_Reporting_Standards
8. Perelik MSFZ zнову onovleno [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://news.dtk.ua/accounting/international-standarts/55965>]
9. Praktyka MSFZ № 8 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://ibuhgalter.net/material/1003/20042>
10. MSBO 7 «Zvit pro rukh hroshovykh koshtiv» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.ifs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-7-statement-of-cash-flows.html/content/dam/ifs/publications/html-standards/english/2021/issued/ias7/>
11. Pereklad Ministerstva finansiv Ukrainy MSBO 7 «Zvit pro rukh hroshovykh koshtiv» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-07_ukr_2018.pdf
12. Pro zatverdzhennia Natsionalnogo polozhennia (standartu) bukhgalterskoho obliku 1 "Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti" : Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 № 73 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13>
13. Pro zatverdzhennia Instruksii pro bezghotivkovi rozrakhunky v Ukraini v natsionalnii valiuti: Postanova NBU vid 21.01.2004 № 22 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>
14. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini : Proiekt ZU vid 15.06.2021 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://mof.gov.ua/uk/legal_acts_drafts_2021-485
15. Skladannia finansovoi zvitnosti strakhovykh kompanii u formati iXBRL [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IBRL_training_insurance_pr_2020-10-08.pdf
16. Bohutska L. T. Aktualni pytannia pidhotovky finansovoi zvitnosti za MCFZ: zavdannia ta vyklyky suchasnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/217.pdf
17. Pro zatverdzhennia Zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Ministerstva finansiv Ukrainy z bukhgalterskoho obliku: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 09 lypnia 2021 roku № 385 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0984-21#Text>
18. MSFZ dlia malykh i serednikh pidpriyemstv pid zaboronoiu: Mінфін vnis zminy do NPBO [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100026179-msfz-dlya-malikh-i-serednikh-pidpriyemstv-pid-zaboronoyu-minfin-vnis-zmini-do-npbo>
19. <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2021/09/hostri-msfz-problemy-na-ukrayinskykh-terenakh.html>
20. <https://ibuhgalter.net/material/988/19706>

Надійшла / Paper received: 20.11.2021

Надрукована / Printed: 30.12.2021